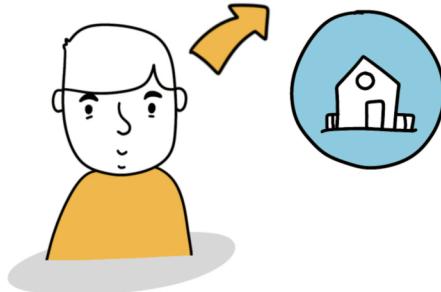

Ľudia s postihnutím majú rovnaké právo ako ostatní sami sa rozhodovať o dôležitých veciach.

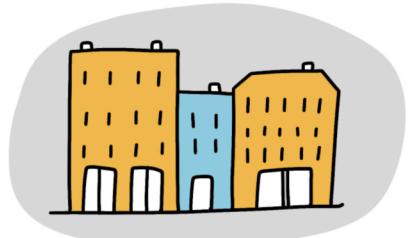
Majú rovnaké práva ako ostatní ľudia na rôzne veci:

- Môžu mať alebo dostávať majetok.
Napríklad auto, dom, záhradu, obrazy alebo šperky.
- Môžu hospodáriť so svojimi peniazmi.
- Môžu si požičať v banke peniaze.
- Nikto im nesmie peniaze vziať.
- Nikto im nesmie vziať byt ani dom, keď je ich.

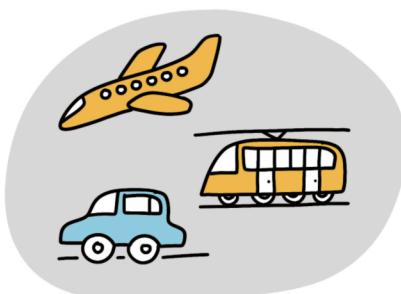
ČLÁNOK 9 – PRÍSTUPNOSŤ

Štáty musia zariadiť, aby mali ľudia s postihnutím lepší prístup ku všetkému, čo potrebujú.

Do všetkých verejných budov by mal byť bezbariérový prístup.

Napríklad do nemocnice, do školy,
do divadla, do banky alebo na úrad.

Autobusy, električky, metro, lietadlá,
vlaky musia byť tiež bezbariérové.

Ľudia s postihnutím sa tam musia ľahko vyznať.

Informácie pre verejnosť musia byť zrozumiteľné.

Sú to napríklad informácie na úradoch,
v bankách, v knižničiach, v divadle, na ihriskách.

Cedule musia byť napísané zrozumiteľne,
aby im všetci dobre rozumeli.

Vo verejných budovách musí byť pre ľudí s postihnutím niekto,
kto im pomôže.

Ľudia s postihnutím musia mať prístup k novým technológiám.
Napríklad k internetu alebo mobilnému telefónu.

Toto všetko musí platiť v meste i na vidieku.

Čo je to invalidný dôchodok?

Mať svoju prácu, zamestnanie je pre človeka veľmi dôležité.

Vďaka práci môžeš zarábať peniaze pre svoj život.

Za dobre vykonanú prácu dostávajú ľudia peniaze - plat.

Z týchto peňazí si potom platia za jedlo,

tovar alebo služby, ktoré potrebujú.

Aj preto sa hovorí – bez práce nie sú koláče.

Ked' si chceš kúpiť jedlo, musíš najskôr pracovať
a zarobiť si na toto jedlo peniaze.

Nie každý však dokáže pracovať tak, ako ostatní.

Niekterí ľudia majú rôzne zdravotné ťažkosti.

Napríklad zdravotné postihnutie alebo dlhotrvajúcu chorobu.

Hovorí sa tomu aj „**dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav**“.

Znamená to, že človek kvôli svojmu slabšiemu zdraviu

nemôže pracovať tak, ako ostatní.

Môže:

- mať dlhodobé bolesti
- byť po úraze, po nehode
- potrebovať špeciálnu liečbu a pokojný režim
- mať ťažkosti so zrakom, či sluchom
- mať problém s pohybom, používať vozík
- mať ťažkosti s učením

Takíto ľudia väčšinou potrebujú pracovať kratšie ako ostatní.

Alebo sa im nepodarí nájsť pre seba žiadnu prácu

a potom nepracujú vôbec.

Ked' je človek v takejto nepriaznivej situácii dlhšie ako 1 rok, môže požiadať o dávku, ktorá sa volá „invalidný dôchodok“.

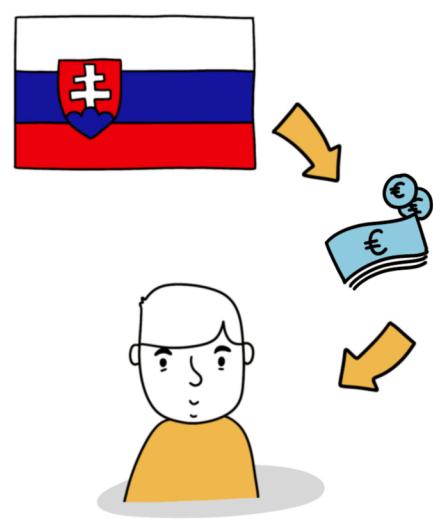
Invalidný dôchodok sú peniaze od štátu.

Vypláca ich Sociálna poisťovňa.

Tieto peniaze sú pre ľudí, ktorí majú také zdravotné ťažkosti, že nedokážu pracovať tak, ako ostatní ľudia.

Alebo nedokážu pracovať tak, ako dovtedy.

Napríklad, ked' sa im stane vážny úraz.

Môžu pracovať napríklad iba pár hodín denne, alebo aj vôbec.

Potom si však nezarobia dosť peňazí na jedlo, tovar, služby, lieky pre seba.

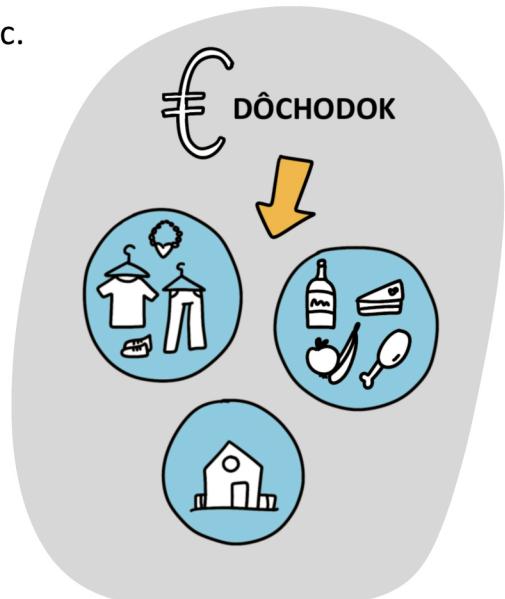
Náš štát môže takýmto ľuďom pomôcť.

Napríklad tak, že im každý mesiac pošle invalidný dôchodok.

Invalidný dôchodok sú peniaze, ktoré im pomôžu prežiť, aj keď majú ťažkosti.

Na to, aby človek dostal invalidný dôchodok, musí splniť viac podmienok.

Napríklad musí dokázať, že má naozaj dlho problémy so zdravím.

Invalidný dôchodok nie je pre každého.

Keď máš nádchu alebo chrípku,

invalidný dôchodok nepotrebuješ.

Za pár dní vyzdravieš a všetko bude v poriadku.

Sú však choroby, ktoré trvajú dlhšie ako 1 rok.

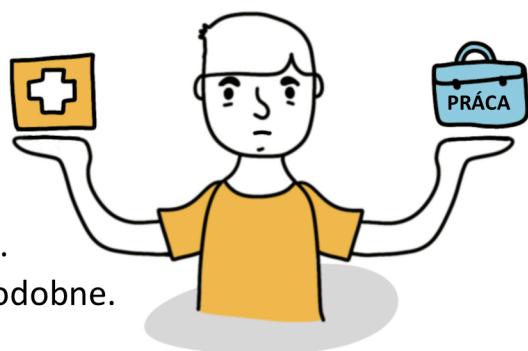
Napríklad cukrovka.

Alebo má človek zdravotné postihnutie po celý svoj život.

Môže byť nevidiaci, nepočujúci, môže používať vozík a podobne.

Postihnutie môže človek aj získať

- napríklad po úrave, nehode.

Ak máš aj ty takéto ťažkosti, môžeš získať invalidný dôchodok.

Hovorí sa tomu aj, že máš „**nárok na invalidný dôchodok**“.

Nárok na invalidný dôchodok znamená,

že si splnil podmienky, aby si ho dostal.

To, či spĺňaš podmienky, určí lekár.

Hovorí sa mu „**posudkový lekár**“.

Kto je posudkový lekár?

Už sme si vysvetlili, čo je to invalidný dôchodok.

Ak chceš invalidný dôchodok získať, musíš dokázať, že máš ťažkosti so zdravím.

Musíš ísť k lekárovi.

Invalidné dôchodky má na starosti špeciálny lekár.

Taký lekár sa volá "posudkový lekár".

Môže pracovať pre Sociálnu poisťovňu
(ako je to v našom príbehu).

Posudkový lekár ťa vyšetrí a porozpráva sa s tebou.
Potom povie, či splňaš podmienky,
aby si dostal invalidný dôchodok.

Posudkový lekár posúdi tvoj zdravotný stav.

Potom napíše posudok.

To je správa o tom, aké máš ťažkosti so zdravím.
Lekár do posudku tiež napíše, či splňaš podmienky,
aby si dostal invalidný dôchodok.

To, čo napíše posudkový lekár do správy, je veľmi dôležité.
Posudkový lekár môže rozhodnúť o tom,
či invalidný dôchodok nakoniec získaš, alebo nie.

Správu - posudok od lekára si prečíta **Sociálna poisťovňa**.

Sociálna poisťovňa posielala peniaze ľuďom,
ktorí majú invalidný dôchodok.

Po prečítaní správy od lekára sa Sociálna poisťovňa rozhodne,
či získaš invalidný dôchodok.

Či ti budú posielat peniaze.

Čo je to spôsobilosť na právne úkony?

Každý človek má svoje práva aj povinnosti.

Čo to znamená?

O mnohých veciach môžeš rozhodovať.
Ale často sa musíš aj prispôsobiť.

Rozhodnutia bývajú rôzne.

Napríklad malé, bežné, každodenné ...

Čo si oblečieš? Čo si dáš na obed?

S kým pôjdeš von?

Bývajú aj rozhodnutia veľké, vážne.
Také, čo môžu zmeniť tvoj život.
Napríklad podpísanie dôležitej zmluvy.

Niektorí ľudia majú s rozhodovaním ťažkosti.
Nerozumejú situácií, nemajú dosť informácií.

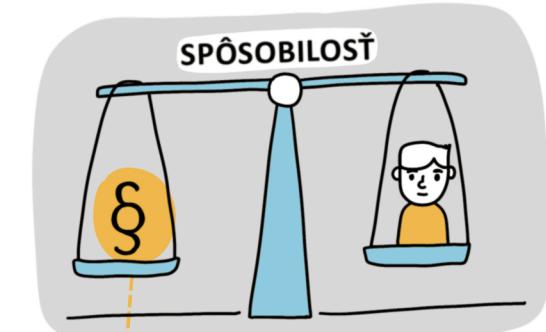
Je pre nich ťažké rozhodnúť sa.
Práve u nich sa často hovorí o „spôsobilosti na právne úkony“.

**Spôsobilosť na právne úkony znamená,
že môžeš vo svojom živote robiť právne úkony.**

Čo je právny úkon?

Napríklad niečo kúpiš, predáš, zameníš,
objednáš si nejaké služby, alebo si niečo požičiaš ...
Alebo uzavrieš a podpíšeš zmluvu.

Spôsobilosť na právne úkony teda znamená,
že môžeš rozhodovať aj o vážnych veciach.
Nielen o maličkostíach,
ako "čo si oblečiem? ...čo si dám na raňajky?".
Si za svoje rozhodnutia plne zodpovedný.

Plnú spôsobilosť na právne úkony získaš vo veku 18 rokov.
Dovtedy mnohé veci za teba riešia druhí, napríklad rodičia.

Ako dospelý človek môžeš o svojom živote plne rozhodovať.
Môžeš uzatvárať zmluvy, nakupovať, môžeš sa vydať, oženiť.
Môžeš ísť voliť.
Máš svoje práva.
Máš plnú spôsobilosť na právne úkony.
Ale samozrejme, máš aj svoje **povinnosti!**

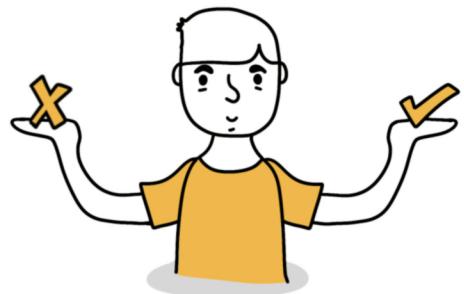

Každý dokáže robiť nejaké právne úkony.
Len treba zistiť, aké.

Dôležité sú napríklad otázky:

- Dokážeš sa rozhodovať samostatne,
s malou pomocou, alebo potrebuješ väčšiu pomoc?
- Vieš sa rozhodnúť,
že chceš žiť so svojím partnerom / svojou partnerkou?
- Môžeš uzatvoriť manželstvo?
- Vieš sa rozhodnúť, koho pôjdeš voliť?
- Vieš, ako si rozdeliť peniaze a čo si za ne kúpiť?

Vo všetkých týchto veciach môžeš potrebovať pomoc,
aby ti poradili.

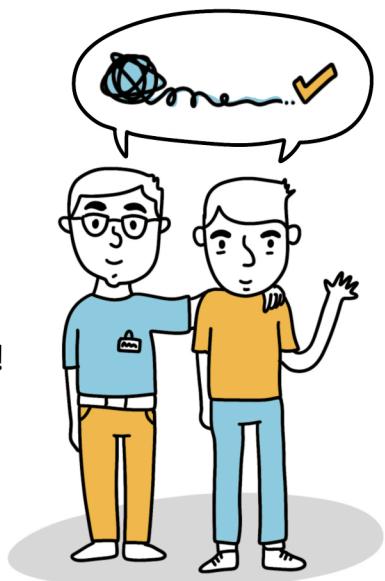
Každý z nás niekedy takúto pomoc, radu potrebuje.

Nikto nie je dokonalý.

Neznamená to však,

že by si kvôli tomu mal prísť o svoju spôsobilosť na právne úkony!

S trochou pomoci môžeš robiť aj veľké rozhodnutia.

Ak by si nemal spôsobilosť na právne úkony,

o mnohých veciach by si nemohol rozhodovať.

Rozhodovali by za teba iní.

A niekedy by sa ti ich rozhodnutie nemuselo vôbec páčiť.

A čo, ak by ich vôbec nezaujímal tvoj názor? Ufff ...

